

El poblat de Riu Sec

De bon matí s'introdueixen en l'entronya de la terra. Baixen al metro d'un en un, de dos en dos. Les mateixes notes d'acordió viatgen, durant tot el dia, de vagó en vagó, d'estació en estació. I quan l'efimera melodia s'acaba, les mans encara infantils d'una nena gitana s'estenen en busca d'algunes monedes. De tant en tant, però, aquestes mans topen amb el límit vertical d'una parella de la policia nacional. Mendicitat. Tribunal Tutelar de Menors. A vegades, una trucada al consolat portugués pot evitar-ho.

Fa molts anys que els gitans portuguesos volten per l'Estat espanyol. Madrid, Astúries, País Valencià, Extremadura i Catalunya són etapes d'aquest èxode en busca de les fires, la ferralla, el cartró, i la voluntat de l'usuari de metro. La crisi econòmica ha colpejat amb més força els portuguesos, això diuen els indicadors. Prop de 400 gitans portuguesos viuen en un poblat a Ripollet, municipi del cinturó industrial de Barcelona.

Gairebé tots provenen del nord de Portugal, de la zona de Bragança i Chaves, i constitueixen la meitat dels habitants del poblat. Orbino va néixer a Bragança. Ara viu al poblat de Riu Sec. Té deu anys i va al col·legi nacional de Ripollet, on estudia amb d'altres nens països. A Orbino, li agrada més viure a Catalunya que a Portugal. I ho explica: «perquè allò és més pobre i per guanyar mil pessetes s'ha de treballar durant dos dies», ens diu amb tímidesa, sota l'atenta mirada d'un gitano adult, que, després d'escoltar-se'l, hi afegeix: «Allà no hi ha indústries, com aquí; no hi ha ferralla ni cartró».

El xèrif de Riu Sec

Un camí de terra ens adreça al poblat, en paral·lel al curs del riu Sec que, metres enllà, anirà a portar les seves exigües i contaminades aigües al Ripoll. A l'entrada del poblat, un gità ens contempla en mig del camí. Un detall crida de seguida l'atenció: sobre la seva jaqueta de cuir, una placa

Fa anys que els gitans portuguesos volten pel nostre país. Ara, però, prop de quatre-cents s'han instal·lat en un poblat a Ripollet, al cinturó industrial de Barcelona. I l'Ajuntament vol aplicar-los la llei d'Estrangeria.

Carles Ruiz

DOMÈNEC UMBERT

de la policia municipal de Ripollet. «Sóc el vigilant», ens diu aquest home que es diu José Agostino Díaz. Després d'assabentar-se del motiu de la nostra visita, ens acompanya fins a la porta de la seva barraca. Dos minuts després, surt duent, amb notable satisfacció, una gorra de policia municipal. De tant en tant, els altres gitans li fan bromes i li diuen el xèrif de Riu Sec. «Fa vuit anys que visc al poblat. A Portugal la vida és molt dolenta. Jo treballava la terra, però no donava per menjar. El 1969 me'n vaig anar cap a Astúries. Hi vaig fer de paleta. Després, vaig venir a Barcelona, però no hi havia feina. Llavors vaig treballar als *mercadillos*, recollint cartró i ferralla... el que sigui, perquè tinc sis fills». José Agostino afirma que són molt pocs els gitans que es dediquen a demanar pels carrers. «Volem viure aquí, volem una casa fixa. Som de carn i ossos, com qualsevol altra persona».

José Agostino és un gitano «alliberat». Des de principis de desembre, viu d'una subvenció de set-cents mil

DOMÈNEC UMBERT

«Som de carn i ossos...».

riuada, i les deplorables condicions higièniques del campament, són les raons esgrimides. «Però l'aplicació de la llei d'Estrangeria no és cap solució», ens comenta Àngel Matarín, conseller de Governació de l'Ajuntament de Ripollet per la llista del PSUC. «La solució passaria per la construcció d'un campament de gitanos itinerants, amb la infraestructura necessària. I per a les vuit o deu famílies que porten ja molts anys aquí, se'ls ha de buscar un habitatge digne».

Aquesta actitud de l'Ajuntament de Ripollet és la reacció davant la resolució del jutge Joaquim Oró Pulido, del Jutjat número 1 de Sabadell, de desautoritzar el desnonament que demanava la Confederació d'Aigües del Pirineu Oriental, propietària dels terrenys. Segons aquesta resolució, el desnonament és improcedent fins que no es trobi una solució digna al problema d'aquesta gent. Les raons de la querrela de la Confederació: el perill d'una hipotètica riuada. Fa dos anys, una rulot va anar a parar a Montcada i Reixach, arrossegada per les aigües.

«La sol·licitud d'aplicació de la llei d'Estrangeria ha eixit de distints llocs i de cap. Com a remei que no soluciona res... però, per evitar el creixement del problema, hem dit que sí. I l'Associació Gitana de Sabadell ha dit que sí, perquè el problema se'ls escapa també de les mans», afirma Matarín, per al qual la mendicitat és la princi-

pessetes que ha de donar la Generalitat. Mentre els diners arriben, la població ha de pagar el vigilant. La seva feina consisteix a controlar les entrades i les eixides de la població i dels vehicles que s'acosten al poblat, després d'agafar la desviació de la N-150. «Però, pel que fa a la resta, jo no sóc el cap ni el terratinent. Aquí cadascú és lliure», vol deixar clar el xèrif

d'aquest petit poble que ha crescut estratègicament en el centre de la indústria del Vallès Occidental, de la seva xarxa de comunicacions, i de la gran ciutat.

Fa dues setmanes, l'Ajuntament de Ripollet va demanar al governador civil de Barcelona l'aplicació de la Llei d'Estrangeria als habitants de Riu Sec. El perill que suposa una possible

pal activitat de prop de les mil persones que viuen a Riu Sec.

«La Llei d'Estrangeria no és cap solució, ni per als gitanos ni per a cap persona. Aquesta llei fa olor a racisme. Aquí hi ha persones que poden demostrar que hi viuen des de fa disset anys». Manuel Heredia és el president de l'Associació Gitana de Sabadell, i opina que el cens dels païos no

val per a res. Ell xifra en unes 400 persones la població estable de Riu Sec, «on vénen els gitanos expulsats de la resta de Catalunya». Aquesta població, però, s'ha incrementat durant el Nadal fins arribar a les 700 persones. «¿Com ens podem negar que les famílies passin juntes aquestes festes?», s'interroga Manuel Heredia.

Un poble transnacional

Manuel Heredia nega que la principal activitat dels gitanos sigui la mendicitat. La recollida de cartró i de ferralla són les principals fonts d'ingressos d'aquesta comunitat. «I ara, l'INEM ha contractat tres gitanos que treballen a l'Ajuntament de Ripol-

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

Barraques fetes en una nit els fan de casa.

llet». Heredia rebutja el tòpic segons el qual un gitano mai no s'integrarà. «N'hi ha milers d'exemples. A més, ni els païos tenen feina i, en aquest cas, són les minories les més perjudicades». La construcció d'un campament itinerant i la regulació de les famílies que porten més temps és la solució que desitja l'Associació.

«La misèria i el racisme estan dins el cap. Els gitanos no s'integren perquè no els donen oportunitats. A Riu Sec, jo he vist com plorava un nen perquè no podia anar a l'escola. Si no escolaritzen els nens, a tots, no podrà haver-hi mai integració», ens comenta un sociòleg portuguès de l'ambaixada portuguesa, que vol restar en l'anonimat. «Amb papers o sense, aquesta gent té dret a viure. Ara volen regularitzar la situació d'uns, però el problema continuarà. Avui a Ripollet i demà qui sap on, sempre se'n van», afegeix.

De moment, el Govern Civil està revisant-ne la documentació. Alguns gitanos han rebut un document amb una data d'expulsió. Tenen un termini de dotze dies per fer-ho. «Però no se n'aniran, malgrat que ja ho hagin

fet tres esverats. Sembla mentida que després de tants segles, i ara amb la democràcia, encara no s'escolti la veu del poble gitano», es lamenta Manuel Heredia.

«¿Però què faran amb la resta? Hi ha gent que porta deu i dotze anys i que no són del país, però sí els seus fills, fruit de matrimonis entre gitanos d'ací i portuguesos. Molts d'aquests gitanos es van casar i batejar a Catalunya. ¿Els separaran?», es pregunta el sociòleg, el qual creu amb certesa que sí que hi ha racisme. «Hi ha bars al Vallès que cobren més del que cal als gitanos perquè no hi tornin. Nosaltres, a Portugal, no som racistes. Molts gitanos espanyols van a Portugal, perquè la nostra societat és més tolerant. Aquí hi ha més agressivitat».

«Aquí no hi ha racisme perquè no fan vida activa a Ripollet. El problema es que viuen dins el curs del riu», assegura Àngel Matarín, que assenyala, també, que l'Ajuntament no pot donar els terrenys per construir-hi el campament. «La Corporació Metropolitana de Barcelona té terrenys, però nosaltres no, perquè el nostre ter-

me municipal és molt petit: 4,5 quilòmetres. Algú ha de donar els terrenys». I, després, vindrà el problema a l'hora de determinar quin municipi acollirà el campament. Martos, la Perona, són només alguns noms, alguns exemples clars, d'un problema que s'arrossega per tota la geografia de l'estat.

«Pel que fa a les competències, la Generalitat diu que el tema pertany a l'Ajuntament. L'Ajuntament diu que el tema pertany al govern central... jo crec que la competència és del municipi», considera Manuel Heredia.

Mentrestant, els gitanos fan la seva vida enmig de la gran humitat del riu. Barraques fetes en una nit, amb trosos de fusta, amb molta imaginació. Enmig del poblat, una barraca-església evangelista. Tenen la llum elèctrica de la tolerància, que s'engega a partir de les sis de la tarda, quan s'encén el fanal de la carretera general. Hi ha també una «font» d'aigua, construïda per la Companyia d'Aigües, després de reparar nombroses vegades els talls que un pic feia després de cada reparació. Aquí viuen, acostumats al soroll de la nacional 150 i de l'autopista A-17. En aquest cas, però, el pont de l'autopista és el sostre d'un poblat que es fundà fa més de deu anys, a tres-cents metres riu amunt, passat el pont de la carretera general. I allà era Cerdanyola. Allà van començar la seva estada a Catalunya. Fins que una nit la policia municipal de Cerdanyola els expulsà cap a l'altra banda del pont, cap a Ripollet.

Els ànims no estan tranquils a Riu Sec. Hi ha cares de preocupació i d'una certa rancúnia encoberta, com la d'un gitano gran, que ens contempla de prop, recolzat en un bastó. I en els seus ulls, l'escepticisme d'un poble que és, des del seu origen, transnacional. □